

Entrevista a Domènec Fita – Rosa Maria Ferrer i Travé

P. Parlem de les influències que has rebut i aplicat a la teva obra.

R. Jo tinc la sensació que, conscientment, no he volgut pensar en rebre'n. Sens dubte que en reps, és una cosa inevitable, i ho veus quan surt en la teva obra. Ni tan sols he pretès mai d'aturar-me en un moviment pictòric en el que em trobés còmode: he renunciat conscientment a això. Però de segur que n'he rebut d'una banda o altra d'influències...

P. D'artistes o moviments històrics admirats, potser ?

R. De petit jo diria que vaig admirar el Renaixement: Miquel Àngel, Leonardo, Rafael... Fins i tot puc dir que la meva orientació artística rebutjava llavors una cosa com l'exposició en una sala, perquè jo pensava que l'obra d'art havia de ser una cosa incorporada en el viure, com havia vist en tota la història. Jo pensava: en fer una exposició, per crear un ordre allà dins, has de limitar les teves obres regint-les totes per un mateix concepte... L'artista decora una sala evitant sobretot que faci mal d'ulls a ningú. Si és un pintor figuratiu, en un quadre hi posarà una senyora així –es passa el braç per darrera el clatell- i en l'altre li farà fer així –i ara recolza el braç sobre la taula del despatx-. Això vol dir que renunciem d'entrada al que potser podrien haver donat de més.

P. Vols dir que eviten conscientment el ser més polifacètics, més volubles...

R. Exacte. És que la vida... s'atura. A mi em va fer molta gràcia sentir en Camilo José Cela. O jo m'ajusto a ell o ell s'ajusta a mi, no ho sé. (Riu). Deia que cada obra és un plantejament. I és veritat: mai no saps per on pot sortir, l'obra, en cada cas uses un tema i un estil diferents. I això és degut als ressorts, al que et motiva cada vegada: una lectura, la història de l'art passada, o senzillament que et despertes un matí i comences a pensar. Aleshores jo crec que s'ha de ser fidel, a això que neix d'un mateix i que a vegades surt en un impuls o a vegades és el fruit d'una llarga premeditació, depèn.

P. I dels viatges, què me'n dius ?

R. Bé, cal pensar que la meva formació ha estat acadèmica, i això té avantatges però també molts inconvenients: és com aprendre ben bé

la gramàtica: després has d'aprendre a dir coses, perquè et sigui útil. El gran avantatge és l'educació de la vista. I quan t'adones que la tens educada és precisament viatjant, sobretot. El que t'expliquen els llibres de viatges deixen de banda aspectes que, quan tu mateix veus el lloc, trobes molt importants... Per exemple, París em va semblar molt trist, amb molt de plom. Nôtre Dame, que no l'havien netejada, semblava un cadàver: estava tota negra i les parts sortides, blanquinoses, semblaven els ossos d'un esquelet... A Galícia, on no veuen sortir el sol de l'est (del mar), com nosaltres, vaig trobar-hi també una melangia i llunyania especials: no debades tenen la gaita, aquell sac de gemecs, i aquelles barques que semblen bruixes, sense les veles alegres que hi posem aquí...

T'adones també del moviment de la gent del carrer, a Andalusia tan vibrant, aquí més reposat... I el que crec que ha passat amb l'art va molt lligat amb això: s'ha volgut dominar l'art a través de conceptes intel·lectuals, no vitals. Això és perillós, perquè és un tancament.

Personalment, jo diria que el meu propi concepte ve donat per una formació cristiana que em serveix. En primer lloc per allò de "néixer cada dia". Tot i que no som nets cada dia perquè portem el rastre dels dies anteriors, hem de tenir en compte que hem de poder desprendre precisament per poder adquirir. I amb això no perdem mai res: guanyem. El que perdem és precisament el que deixem d'adquirir. Totes les coses que tinc davant i dintre meu poden néixer si jo vull, només si jo hi poso aquesta disposició. Però si em quadriculo intel·lectualment sóc jo mateix qui tapa això. Un altre concepte cristià que em serveix és el de "hem de donar compte dels nostres talents". Les coses que jo tinc per donar puc deixar de donar-les per especulacions de diversos tipus: per comoditat, perquè a la gent –els clients– no els agrada que canviïs, ni tampoc al marxant, perquè li poses problemes de cara a la propaganda del producte –i és ben veritat tot això que dic—. Canviar no és gens fàcil, la gent vol tenir-te esquematitzat. Per això en Fita no interessa, perquè és massa lliure. Imagina't que en Picasso o en Miró canviessin l'estil: desmunten un piló de "botigues". Els clients demanen "Mirós Mirós" i "Picassos Picassos": han de semblar-ho, a més a més d'estar signats.

P. Amb tot això, la teva obra ha seguit una evolució concreta ?

R. La formació acadèmica de la meua obra cal situar-la en el context de la dictadura...

P. Influí molt, això ?

R. Jo no pensava que pogués influir massa, però és ben cert: la dictadura feia que Picasso fos dolent... Ja hi havia llibres i museus, però els artistes joves no teníem el clima adequat per acceptar de manera adequada les transformacions, teníem dubtes... Per això l'evolució fou molt més lenta.

P. Però has tingut etapes més o menys marcades ?

R. Sí, sí, ... Jo diria que fins i tot en l'academicisme es poden diferenciar etapes: un primer temps de valoració de la tècnica, de la traça... després ve el domini visual i finalment la transformació del desdibuix: desdibuixar és de les coses que costen més, molt més que dibuixar. Desdibuixar és donar a la veritat del dibuix un valor encara més autèntic, més emotiu i més propi. El munt de coses que vols dir et demanen de sobrepassar les traves acadèmiques, i això costa molt, realment. Però un cop ho has aconseguit t'adones que el veritable valor de l'art està en la llibertat del fer. Però també hem de tenir en compte que a vegades, sense una formació acadèmica, hom es pot trobar amb una manca d'elements a l'hora de dir coses. Però es pot dibuixar sense saber dibuix, realment, i ser tan creatiu com si se'n sabés.

P. Com a resultat d'aquesta evolució, on has arribat, en quin punt et trobes, ara ?

R. Bé, jo plantejo de forma diferent cada treball. Et puc parlar del passat, del que he fet... perquè realment no sé què faré, ni quina serà la meva última obra. Per exemple, això és l'última obra que he fet. -M'aixeco i agafo un projecte d'escultura d'un estant. És de guix-. Està pensada per treballar la pedra amb una radial, que la forada tot fent solcs, horitzontalment i vertical. M'agrada molt la idea de tallar la pedra així i trencar després les làmines que produeixen els solcs d'aquesta manera. Aquí, doncs, prescindeixo dels elements clàssics de tallar la pedra. A més a més està pensat per anar en un lloc amb molta llum. Fixa't que bonic que faria. (Col·loca el guix davant la finestra i, efectivament, la llum es filtra pels forats i a través de les làmines menys gruixudes, donant uns contrastos molt bonics).

És potser el que més m'agrada del projecte. Doncs sembla que a ells no els agrada. I no es farà, és clar. Potser algun dia la faré, potser no. M'hauria agradat fer-ho i deixar-lo, aquest camí; canviar.

Una altra idea que tinc de fa temps és fer torres elèctriques amb formes humanes. Elles mateixes ja fan pensar-hi, en gegants que s'agafen les mans, i tindrien una altra funció, a part de transportar fils. En tinc tants, de projectes ! (Obre un calaix ple de blocs amb apunts i els fulleja...).

Jo crec que en art el que menys s'ha de fer és crear-te un estil, una personalitat. Això, que és el que pretenen la majoria d'artistes, és el que perjudica més, precisament, la pròpia personalitat: no es pot buscar un estil fora de tu, t'has de donar llibertat a tu mateix i ja sortirà. La persona humana és variable i inconstant, i això no s'ha de voler evitar. A mi m'és igual quan diuen que una obra meva no sembla meva: jo sóc molt sincer en fer-la, i tranquil. Ja entendran el perquè.

P. Arribats a aquest punt, m'estalvio de preguntar-li si s'inclou en algun corrent artístic. "No vull ser-hi", m'ha dit fa un moment. I continua:

R. Jo crec que cada vegada els artistes donaran més d'ells mateixos. En la història tenim que Egipte, en tres mil anys, amb prou feines si té una evolució. Grècia ja evoluciona força, només amb cinc-cents anys. I l'impressionisme ja només dura divuit anys.

P. I on està el final d'això ? : cada vegada més curt i més ràpid...

R. Doncs això, que crea un gran neguit, crea també una riquesa immensa, que potser no estem preparats o educats perquè ens faci profit : massa coses noves ens provoquen angoixa, no sabem assimilar-les, encara.

P. I què me'n dius d'aquesta sensació de repetició, de que ja s'ha fet tot ?

R. Jo et diria que és tot el contrari: que d'ara endavant es faran moltes més coses que no s'han fet en tota la història de l'art.

P. Amb tot això, més o menys, m'ha definit la pròpia obra, que era una altra pregunta. Per això passo a la següent. La teva ideologia sobre l'art passa per allò de "l'art per l'art" ? O bé és l'art amb alguna funció ?

R. Tampoc això es pot delimitar. A vegades és l'art per l'art i a vegades és l'art amb una funció. No vull fer un esquema intel·lectual, tampoc amb això, que limiti les meves possibilitats.

P. Tu fas sobretot pintura i escultura. On et trobes més còmode ?

R. A mi m'agrada molt l'escultura i m'agradaria molt fer-ne més, però requereix més temps, és menys vendible i necessita un espai. Un quadre en fa prou amb un clau i una paret. M'agrada molt el bronze, però és molt car. Davant d'això, o m'encarreguen coses les institucions o pleguem. Acabaria a la misèria.

P. Creus que hi ha uns límits, en l'estètica, entre el bon i el mal gust? O simplement hi ha diverses estètiques, i entre elles la del mal gust, com la kitsch, per exemple ?

R. El bon i el mal gust crec que són valors relatius. Personalment, trobo desagradable una obra d'art on no hi hagi una intencionalitat plàstica, una valoració de formes, de composició o de tons.

P. Com s'explica, doncs, el paper del crític, entre tant relativisme ?

R. Els crítics es deixen portar pels mites. Haurien d'estar en el naixement de les coses. Dels artistes i dels moviments, vull dir. És curiós observar com en la història sempre han estat en contra de qualsevol canvi, de qualsevol cosa que signifiqués un procés envers el que s'estava fent en cada moment. Haurien de ser el que no són: els qui obrissin les portes a les noves aportacions.

P. Quina importància té l'autor, en l'obra d'art ? L'obra d'art és important en ella mateixa o perquè és el mitjà de transmissió d'alguna cosa per part de l'autor ?

R. L'autor, pel sol fet d'escollir -l' "objecte trobat" al dadaisme, l'art de l'atzar...— fa una afirmació d'ell mateix. És tan important això com realitzar l'obra amb les pròpies mans. És tan important decidir el lloc com decidir què fas.

P. Per últim, i relacionat amb les classes que fas, tu creus que realment tots portem un petit artista dintre, o hi ha gent realment negada per a l'art ?

R. Indubtablement jo crec que tots tenim, en més o menys mesura, una sensibilitat i unes possibilitats artístiques.

P. Llavors, el fet que hi ha gent que no se'n surt, és només degut a una qüestió tècnica ?

R. De cap manera, fan falta molts requisits: una bona disposició, un bon aprenentatge, temps... i, naturalment, les persones que ja de

ben petites hi tenen una predisposició i aprenen la tècnica de seguida, hi tenen molt de guanyat.

* * * *

Deixo en Fita que és requerit per jugar una partida d'escacs. Penso que si alguna idea ha de predominar per sobre de totes les que ha exposat al llarg de l'entrevista és la de la llibertat. I partint d'aquí i malgrat que és una cosa que no li agrada, penso que puc aconseguir d'enquadrar-lo, de qualificar-lo, si més no d'alguna manera: En Fita és l'artista lliure per excel·lència, un clar representant del dinamisme de l'art. Com ell mateix diu, no s'atura: busca constantment perquè hi ha tantes coses per fer que és absurd dedicar massa temps a una de sola: "Quan treballo en una obra miro de ser molt conscient del que tinc entre mans. Però un cop l'he acabada ja no hi penso gaire: em preocupa molt més la propera que faré". No existeixen les classificacions, els tipus ni cap altra mena de fre a la sensibilitat. Ell ho diu. És sincer, i el seu estil el reflecteix tal com és: voluble i dinàmic. És l'estil de la no-definició, del no-estil, potser, i dins del possible. Tot plegat, més senzill que no sembla. Es tracta de fer, deixant-se portar cap a les coses que criden l'interès. "No entenc aquesta gent que diu: si hagués aconseguit de fer la meva gran obra, ja em podria morir tranquil. Jo, encara que visqués dos-cents anys, em moriria deixant un piló de coses per fer."

Rosa Maria Ferrer i Travé

Entrevista a Domènec Fita – Treball d'Història de l'Art Contemporani

Girona, juliol de 1983

